

Парламентські бібліотеки в зарубіжних країнах: правові засади діяльності та основні функції*

Вступ. Парламентські бібліотеки в зарубіжних країнах передусім покликані забезпечувати парламентарів необхідною інформацією для повноцінного здійснення їхньої діяльності. Водночас за період своєї діяльності вони, як правило, еволюціонували до інституцій, що надають широкий спектр інформаційних, експертно-аналітичних та навчальних послуг широкому колу споживачів. Так, у багатьох державах користувачем парламентської бібліотеки може бути будь-який громадянин.

Враховуючи проаналізований зарубіжний досвід, можна виділити такі *моделі функціонування парламентських бібліотек*:

- окремі парламентські бібліотеки чи бібліотечні зали як складова системи національних бібліотек з доступом для громадськості;
- структурні підрозділи парламентських офісів й апарату парламенту, які працюють для парламентарів та окремих категорій працівників, пов'язаних із парламентом чи органами влади.

Основна частина.

Бібліотека Конгресу США (Library of Congress, LOC) – національна бібліотека Сполучених Штатів Америки та дослідницький підрозділ Конгресу США.

Вважається, що бібліотека заснована 24 квітня 1800 року: у пункті 5 закону про перенесення столиці держави з Філадельфії до Вашингтона йшлося про «придбання книг, які можуть знадобитися Конгресу, і створення відповідного приміщення для їх зберігання» (сам закон ухвалено 1790, The Residence Act of July 16, 1790). Із січня 1802 р. управління Бібліотекою здійснює Бібліотекар Конгресу, який призначається виключно Президентом США (такий порядок існує дотепер).

Законом про авторське право 1870 р. (The Copyright Act of 1870) встановлено, що усі об'єкти, які претендують на авторство (книги, картини, музичні твори тощо) повинні перебувати під контролем Бібліотеки Конгресу.

У 1940 р. у Бібліотеці Конгресу проведено структурну реорганізацію – виділено шість відділів та запроваджено три правила, якими керуються й донині: 1) Бібліотека комплектує усе необхідне для роботи Конгресу; 2) Бібліотека збирає та зберігає усе, що відображає життя та досягнення народу США; 3) Бібліотека комплектує представницьку збірку праць тих авторів, чий досвід може знадобитися чи стосуватися народу США.

У 1914 р. Конгрес створив Довідкову службу законодавства як самостійну організацію для обслуговування членів Конгресу та його комітетів; із 1946 р. вона діє у складі Бібліотеки, а в 1970 р. перейменована в Дослідницьку службу Конгресу.

Пізніше спеціальними актами Конгресу в Бібліотеці були створені Американський фольклорний центр (1976), Американський архів радіо і телебачення (1976), Національний центр книги (1977) і Національне бюро по збереженню фільмів (1988).

Бібліотека має три будівлі, архівує всю публічну комунікацію мережі Twitter.

Структура

Бібліотека підпорядковується безпосередньо Конгресу США, в якому її справами займається спеціальний Об'єднаний комітет з Бібліотеки у складі 5 членів Сенату і 5 членів Палати представників, а також комітети з асигнувань обох палат.

Роботу Бібліотекаря Конгресу забезпечує його Офіс (Office of the LIBRARIAN), який є адміністративним відділом Бібліотеки Конгресу США, відповідає за управління бібліотекою, формує політику, керує та підтримує програми й заходи для виконання місії Бібліотеки.

Структурно Бібліотека включає:

- Офіс керівника інформаційного відділу (Office of the CHIEF INFORMATION OFFICER) – розробка цифрової стратегії, електронне урядування, електронний фінансовий менеджмент, цифрові послуги та взаємодія;

- Організаційний (операційний) відділ (CHIEF OPERATING OFFICER) – фінансові послуги, робота з контрактами та грантами, робота з кадрами, взаємодія з іншими бібліотечними установами;

- Дослідницька служба Конгресу (CRS) – обслуговує виключно Конгрес, надаючи конфіденційні, об'єктивні та авторитетні дослідження парламентарям;

- Бюро авторських прав (USCO) – оперує національними законами про авторське право для просування суспільного блага, пропонує послуги та підтримку авторам і користувачам творчих робіт, а також надає експертну неупереджену допомогу Конгресу, судам і органам виконавчої влади з питань законодавства та політики щодо авторського права;

- Група бібліотечних колекцій і послуг (LIBRARY COLLECTIONS & SERVICES GROUP) – обслуговує універсальні колекції бібліотеки, які документують історію та розвиток творчості американського народу, а також записують і сприяють розвитку цивілізації та знань у всьому світі.

- Інші офіси, які працюють незалежно від окремих підрозділів обслуговування, але входять до організаційної структури бібліотеки:

- Комісія з авторських прав – здійснює контроль за дотриманням вимог закону про авторське право (ліцензування), які дозволяють кваліфікованим особам використовувати кілька творів, захищених авторським правом, без отримання окремих ліцензій від кожного власника авторського права;

- Лідерський центр «Відкритий світ» – адмініструє програму «Відкритий світ» – одну з найефективніших програм обміну США для країн пострадянського простору.

У США є також окремі закриті бібліотеки лише для членів парламенту та їхніх помічників. Доступ до них може бути наданий також для акредитованої преси.

Для потреб нижньої палати парламенту діє окрема так звана **Бібліотека Палати представників** (House Library). З 1972 р. вона є офіційним сховищем

усіх законодавчих документів Палати представників (із часу першого скликання парламенту США).

Місія та колекція *Бібліотеки Сенату (United States Senate Library)* аналогічна до бібліотеки Палати представників.

Правовий статус, завдання та функції

Бібліотека Конгресу слугує потребам членів Конгресу США (обох палат – Палати представників та Сенату), але де-факто є національною бібліотекою США із вільним для громадян доступом. Головним пріоритетом бібліотеки залишається наукове та інформаційне обслуговування Конгресу США. Користуватися книжками й іншими матеріалами можна лише в приміщенні бібліотеки. Брати книжки додому мають право виключно члени парламенту США, представники уряду, члени Вищого суду США, а також офіційні помічники зазначених категорій осіб. Ще однією функцією бібліотеки є реєстрація авторських прав: новий «Закон про авторське право електронного тисячоліття», прийнятий 28 жовтня 1998 р., не тільки підтвердив, але і розширив роль Бібліотеки у сфері авторського права, вона визначена провідним органом із розробки та здійснення політики захисту авторських прав.

Бібліотека має свій логотип, прапор та офіційну печатку.

Бібліотека Конгресу підтримується *прямими асигнуваннями Конгресу*, а також подарунками та приватними пожертвами. Конгрес приймає відповідні резолюції щодо видатків на Бібліотеку. Значну допомогу Бібліотеці надає Рада ім. Джеймса Медісона – консультативний орган при Бібліотеці з представників приватного сектору, створений в 1990 р. для сприяння проведенню виставок, спеціальних публікацій, кінофільмів, тощо. Є грантова допомога під різні проекти і програми Бібліотеки.

На **Бібліотеку Парламенту Канади (Library of Parliament)**¹ покладена функція зі збереження книг, картин, карт та інших предметів, що перебувають у спільному володінні Сенату і Палати громад, включаючи будь-які доповнення до зібрання статей, що належать Її Величності, для використання обома палатами Парламенту. Для зберігання зазначених об'єктів у Парламенті Канади функціонують спеціальні будівлі (розділ 73 частини IV Закону про Парламент Канади)². Із відомостей, оприлюднених на офіційному веб-сайті бібліотеки, вбачається, що вона також проводить дослідження для Парламенту.

Історично Бібліотека Парламенту Канади була утворена шляхом об'єднання у 1843 році парламентських бібліотек Верхньої та Нижньої Канади (Верхньої та Нижньої Канади), які, своєю чергою, були засновані у 1791 і 1792 роках відповідно. Бібліотека заснувала **службу Парламентських досліджень** у 1965 році, а в 1996 році взяла на себе відповідальність за публічні програми та послуги Парламенту³.

Наразі керівництво і контроль над Бібліотекою Парламенту і пов'язаними з нею службовцями та працівниками покладено на спікера Сенату і спікера

¹ Офіційний вебсайт Бібліотеки Парламенту Канади. URL: https://lop.parl.ca/sites/PublicWebsite/default/en_CA/About/Overview?selected=Overview

² Parliament of Canada Act. URL: <https://laws.justice.gc.ca/eng/acts/P-1/page-8.html#h-390990>

³ Відомості з офіційного вебсайту Бібліотеки Парламенту Канади. URL: https://lop.parl.ca/sites/PublicWebsite/default/en_CA/About/Overview/ThroughtheYears

Палати громад, яким під час кожної сесії допомагає спільний комітет обох палат парламенту (розділ 74(1) частини IV Закону про Парламент Канади).

Допомогу спікерам Сенату та Палати громад в управлінні бібліотекою надає Постійний об'єднаний комітет з питань діяльності Парламентської Бібліотеки (Standing Joint Committee on the Library of Parliament – BILI)⁴.

Спікери обох палат Парламенту, за сприяння спільного комітету BILI, можуть, за умови схвалення обома палатами, видавати накази і розпорядження щодо управління Бібліотекою та належного витрачання коштів, виділених Парламентом на придбання книг, карт та інших предметів, які мають бути передані на зберігання до Бібліотеки (розділ 74(2) частини IV Закону про Парламент Канади).

У Бібліотеці Парламенту існує посада Бібліотекаря (an Associate Parliamentary Librarian), який здійснює контроль й управління бібліотекою (розділ 75(2) частини IV Закону про парламент Канади). Бібліотекар призначається на посаду Губернатором (The Governor in Council), має ранг заступника керівника департаменту Уряду Канади (the Government of Canada) (секції 75(2) та 75(2) частини IV Закону про Парламент Канади).

Може також бути призначений заступник Бібліотекаря (Associate Parliamentary Librarian) (розділ 75(3) частини IV Закону про Парламент Канади).

У бібліотеці можуть бути призначені службовці та працівники, уповноважені законом і необхідні для обслуговування бібліотеки (розділ 75(5) частини IV Закону про Парламент Канади).

Посади Бібліотекаря, його заступника, інших працівників Бібліотеки є посадами за сумісництвом.

Заробітна плата службовців та працівників Бібліотеки Парламенту, а також будь-які пов'язані з цим випадкові витрати виплачуються за рахунок коштів, виділених Парламентом для цієї мети (розділ 77 частини IV Закону про Парламент Канади). При цьому канцелярське приладдя для бібліотеки виділяється Департаментом громадських робіт та державних послуг (the Department of Public Works and Government Services), але витрати на нього покриваються за рахунок парламенту (розділ 79 частини IV Закону про Парламент Канади).

Бібліотека Палати Громад Парламенту Великої Британії заснована в 1818 р. На момент заснування бібліотека налічувала близько 30000 книг з історії, топографії, літератури, біографії та політики, а також офіційні документи Палати Громад.

У 1945–1946 роках Палата Громад реорганізувала Бібліотеку – було створено Дослідницький відділ для проведення брифінгів для членів Палати Громад і підготовки відповідей на їхні індивідуальні запити (на конфіденційній та неупередженій основі).

Послуги Бібліотеки членам Палати Громад та її працівникам:

⁴ Посилання на сторінку BILI на офіційному вебсайті Парламенту Канади. URL: <https://www.parl.ca/Committees/en/BILI/About>

- надання довідкової аналітичної інформації для депутатів та їхніх помічників з усіх парламентських питань (для прикладу, у 2010/2011 рр. було отримано близько 19200 зареєстрованих запитів);

- підготовка інформації для брифінгів для членів Палати Громад та її працівників, які висвітлюють діяльність Палати, а також з інших питань, що стосуються парламенту. У середньому готується щороку 80–90 дослідницьких статей (приблизно половина з них про законопроекти, які розглядаються Палатою Громад) і до 200 аналітичних матеріалів. Протягом року публікується до 500 інформаційних довідок. Інформаційно-аналітичні матеріали зазвичай доступні на веб-сайті парламенту;

- надання бібліотечних послуг, включаючи послуги читальних залів, видачу книг, користування онлайн-ресурсами тощо. Бібліотека є одним з основних місць загального користування в будівлях парламенту. Депутати та працівники парламенту використовують його для проведення переговорів, обговорень і відпочинку, а також для спілкування з представниками засобів масової інформації;

- навчання щодо використання інформації, зокрема онлайн-ресурсів і бібліотечних послуг.

До структури Бібліотеки входить Дослідницька служба, яка виконує функції аналітичного, наукового та інформаційного центру Парламенту. Основним її завданням є надання безпосередньо допомоги парламентарям у їхній щоденній роботі. До структури Дослідницької служби входить: Служба підготовки аналітичних та наукових матеріалів, яка здійснює підготовку аналітичних матеріалів та фундаментальних наукових досліджень стосовно актуальних політико-правових питань; Служба підготовки реферативних та анотованих документів, яка здійснює підготовку стислих матеріалів щодо змісту законопроектів, поданих на розгляд Парламенту, та стосовно супроводу їх розгляду у Парламенті; Секція забезпечення діяльності членів Парламенту, яка здійснює підготовку реферативних матеріалів на запит членів Парламенту та надає консультації стосовно доступу до електронних інформаційних баз даних; Секція тренінгів, яка відповідає за організацію тренінгів для членів та співробітників Парламенту з актуальних питань законотворення, проводить навчання з користування електронними інформаційними ресурсами; Архів відповідей Уряду на запити членів Парламенту, у якому зберігаються матеріали, що містять відповіді Уряду на запити Парламенту та відповіді Парламенту на запити Уряду⁵.

Співробітники бібліотеки мають спеціальні кваліфікації, наприклад, у галузі права, статистики та різних аспектів суспільних справ або бібліотечної справи. Персонал Бібліотеки не є і ніколи не був на державній службі.

Парламентська бібліотека Італії (Il Polo Bibliotecario Parlamentare Italiano) є однією з найбільших бібліотек Риму, що була створена у 2007 році, об'єднавши в собі бібліотеку Палати депутатів «Нільде Йотті» (Biblioteca della Camera dei deputati «Nilde Iotti») та Бібліотеку Сенату (Biblioteca del Senato).

⁵ The Commons Library and its research service. URL: <https://www.parliament.uk/commons-library>

Обидві бібліотеки розташовані у двох суміжних будівлях із входами відповідно на вулиці via del Seminario та на площі Piazza della Minerva.

Бібліотека Палати депутатів була створена новоутвореною Асамблеєю в Турині у 1848 р.⁶ у Палаццо Каріньяно. У 1864 р., після перенесення столиці Королівства до Флоренції, бібліотеку було переведено до Палаццо Веккьо, але через кілька років перенесено до Риму, який став столицею Королівства Італія в 1871 р. У 1871 р. бібліотеку, що вже налічувала близько 22000 томів, було переміщено у Палаццо Монтечіторіо, де вона залишалася до 1988 р. На початку ХХ ст. книжкова спадщина складала біля 100000 томів – це були законодавчі збірники Італії та інших країн, акти різних парламентів, праці на юридичні, історичні, політичні та соціальні теми, періодичні видання.

Потреба в нових приміщеннях, а також чіткий політичний вибір відкритості для громадян призвели до перенесення бібліотеки до Палаццо дель Семінаріо. І вже з 1988 р. бібліотека, переведена на нове місце, була відкрита для відвідувачів.

За останні десятиліття Бібліотека ще більше посилила свою функцію центру парламентської документації і водночас набула важливої функції для зовнішніх користувачів. На сьогодні Бібліотека має близько 1400000 друкованих томів, 1500 актуальних журналів і понад 35 % ресурсів іноземними мовами. Наразі зростання книжкової спадщини та діяльність бібліотеки постали перед проблемою нових приміщень, тому деякі читальні зали зараз комп'ютеризовано.

Бібліотека Палати депутатів складається з шести секторів:

- 1) Розвиток активів: комплектування бібліотеки книгами, періодичними виданнями та електронними ресурсами, ведення інвентаризації.
- 2) Системи індексування та каталогізації: класифікація отриманих документів; підготовка парламентської медіатеки.
- 3) Системи автоматизації та бази даних: індексування парламентських звітів та управління отриманими базами даних, а також системою автоматизації бібліотеки.
- 4) Іноземне законодавство: дослідження та документування у сфері іноземного й порівняльного законодавства, як на замовлення парламентарів та органів Палати, так і через періодичні видання.
- 5) Італійська бібліографічна, законодавча та парламентська документація: довідкові матеріали, надання та постачання документів для парламентарів та апарату Парламенту, а також дослідження, бібліографії та документація.
- 6) Зв'язки з громадськістю: виїзна та дистанційна довідки, заходи для шкіл, співпраця з іншими бібліотеками й закладами культури⁷.

Бібліотека Сенату була заснована у 1848 р. у Туринській резиденції Сенату, Палаццо Мадама. Вже перші нормативні акти, видані Королівським Сенатом, демонструють значну увагу до бібліотечної служби в контексті управління Верхньою Палатою. Відповідно до Регламенту 1883 р. Бібліотекою опікувалася Комісія з нагляду за бібліотекою, а за положенням 1900 р. Бібліотеку відокремлено від Історичного архіву Сенату.

⁶ La Biblioteca della Camera Nilde Iotti. URL: <https://biblioteca.camera.it/>

⁷ La Biblioteca della Camera Nilde Iotti. URL: https://biblioteca.camera.it/4?testo_biblioteca=5

Структура бібліотеки Сенату включає:

1) Зал сенаторів (Sala dei Senatori) – це головний зал бібліотеки, який використовується для проведення засідань Сенату. Він також слугує як місце для проведення культурних заходів.

2) Читальні зали (Sala di Lettura): бібліотека має кілька читальних залів, де відвідувачі можуть працювати з документами та матеріалами з колекцій бібліотеки.

3) Музей (Museo della Biblioteca): в музеї бібліотеки зберігаються рідкісні книги, манускрипти, артефакти та інші цінності.

4) Електронний архів (Archivio elettronico): бібліотека зберігає електронні версії своїх документів та матеріалів у спеціальному електронному архіві.

5) Архів Сенату (Archivio del Senato): бібліотека також зберігає архів Сенату, де зберігаються документи та матеріали, пов'язані з роботою Сенату.

6) Медіатека (Mediateca): бібліотека має велику медіатеку, де зберігаються аудіо- та відеоматеріали, пов'язані з історією та роботою Сенату.

Наразі Фонд бібліотеки Сенату становить понад 700000 томів, близько 3000 періодичних видань і 500 італійських та іноземних газет.

У 2008 р. було прийнято Закон Італії про Парламентську Бібліотеку Італії, що стала спільною бібліотекою Сенату та Палати депутатів. Згідно із Законом Бібліотека зобов'язана зберігати, розробляти й забезпечувати доступ до документів, пов'язаних з історією та діяльністю парламенту, а також документів, які стосуються історії Італії та її культури. Закон також передбачає створення електронної бази даних, яка міститиме всі документи бібліотеки та буде доступною для використання парламентськими органами й громадськістю. Доступ до парламентської бібліотеки надається з 16 років. Для цього необхідно надати дійсний документ, що посвідчує особу.

Читачі можуть користуватися послугами обох бібліотек, відвідувати консультаційні кабінети та користуватися виданнями, за винятком старовинних. Є можливість запитувати каталоги обох бібліотек через єдиний інтерфейс консультації й отримати доступ до консультації в Інтернеті з усіх комп'ютеризованих робочих станцій відповідно до загальних правил⁸.

Парламентська Бібліотека Італії утримується за рахунок коштів державного бюджету Італії, що передбачені на утримання структури Парламенту Італії. Окремо функціонує Науково-дослідний відділ, що тісно співпрацює з Бібліотекою, який виконує певні регламентні функції, зокрема надає відповіді на запити.

Бібліотека Бундестагу Федеративної Республіки Німеччини, яку створено 1949 року, є частиною підрозділу Адміністрації Бундестагу «Бібліотека та документація / Bibliothek und Dokumentation», що входить до відділу «Інформаційно-документаційного забезпечення / Information und

⁸ Il Polo Bibliotecario Parlamentare. URL: <https://www.parlamento.it/Parlamento/806>

Dokumentation»⁹. Бібліотека є однією з найбільших у світі, поряд із парламентськими бібліотеками у Вашингтоні, Токіо та Римі. Загальний фонд становить 1,5 мільйона томів, постійна підписка на 8000 вітчизняних і закордонних журналів і щорічників.

Діяльність Бібліотеки Бундестагу ФРН спрямовано головним чином на забезпечення парламенту, його комітетів та адміністрації інформацією і літературою в друкованому та електронному вигляді. Послугами працівників бібліотеки також можуть користуватися, зокрема, депутати Бундестагу ФРН попередніх скликань, члени Європейського Парламенту від ФРН та їхні співробітники, співробітники федеральних органів влади та органів державної влади, які розташовані на території Берліна, дипломатичних представництв, представники ЗМІ, акредитованих у Бундестазі, а також за певних умов – науковці.

Завданнями бібліотеки визначено:

- придбання, опрацювання національної та зарубіжної літератури, що має відношення до роботи парламенту у галузях політики, права, економіки, соціальних питань та сучасної історії;
- документування статей вітчизняних і зарубіжних спеціалізованих журналів, щорічників і колективних праць;
- надання інформації про бібліотечні фонди через публікації та виставки, а також створення тематичних збірок літератури;
- надання професійно й тематично структурованих Інтернет-посилань із прямим доступом до зовнішніх повнотекстових пропозицій і баз даних;
- консультації щодо медіа-пропозицій бібліотеки, передачі інформації та пошуку літератури;
- придбання спеціальної літератури, якої немає в бібліотеці для службових потреб, шляхом міжбібліотечного абонементу з інших бібліотек¹⁰.

Бібліотека має бібліотечні фонди, онлайн-каталог, читальний зал, читальний зал періодичних видань тощо. Кількість співробітників становить понад 80 осіб, які не тільки проводять консультації, збирають матеріали з певних тем чи наукову літературу, яка користується попитом, а і ведуть електронний каталог бібліотеки та піклуються про комплектування новими виданнями. Крім того, співробітники бібліотеки ведуть базу даних Всесвітнього каталогу парламентських бібліотек¹¹.

Щорічно бібліотека реєструє доступ до близько 15 тис. томів і закуповує понад 8 тис. періодичних видань, близько половини з яких офіційні та напівофіційні¹².

⁹ Die Verwaltung des Deutschen Bundestages. Der Ältestenrat des Deutschen Bundestages hat am 8. November 2018 auf Empfehlung der Inneren Kommission des Ältestenrates die nachfolgende Benutzungsordnung für die Bibliothek des Deutschen Bundestages beschlossen. URL: <https://www.bundestag.de/parlament/verwaltung>

¹⁰ Benutzungsordnung der Bibliothek. URL: https://www.bundestag.de/resource/blob/579860/01f8c0af876dc639e322ca0f9f804639/Benutzungsordnung_Bibliothek-2-data.pdf

¹¹ Die Bibliothek des Deutschen Bundestages. URL: https://www.bundestag.de/webarchiv/textarchiv/2014/38181075_parlamentsbibliothek-208024.

¹² Die Bibliothek des Deutschen Bundestages. URL: https://www.bundestag.de/webarchiv/textarchiv/2014/38181075_parlamentsbibliothek-208024.

Бібліотека Національної Асамблеї Франції (Bibliothèque de l'Assemblée nationale française) утворена Законом від 14 вантоза IV року (4 березня 1796 року)¹³.

До її утворення, Бібліотека Національної Асамблеї Франції називалася «Бібліотека Національної Конституції» (Bibliothèque de la Constitution). Вона створена у 1791 році, під час Французької революції, і була призначена для зберігання документів, що стосуються нової конституції Франції. У 1796 році, після повалення Якобінської диктатури, Бібліотека була перейменована на «Бібліотеку Національної Асамблеї», а в 1832 році отримала свою сучасну назву – «Бібліотека Національної Асамблеї Франції».

У 1792 році Законодавчі Збори почали збирати довідкові видання законодавчих актів, а в 1793 році для їх збереження було призначено відповідального бібліотекаря – абата Грегуара. У 1794 році на прохання Комітету громадянської освіти Комітет громадської безпеки створив «Збірку найкращих робіт по галузях діяльності різних комітетів Національного Конвенту». Відповідно 4 березня 1796 року Законом Франції було засновано бібліотеку для спільного користування обох палат Законодавчого органу Франції. Від початку свого заснування Бібліотека, особливо під керівництвом Армана Гастона Камю, поповнювалася великою кількістю творів з Літературних Сховищ, де в часи Революції об'єднувалися бібліотеки релігійних та емігрантських громад. Вже з 1796 року вона користувалася правом на обов'язковий примірник, яке було відмінене лише в 1828 році. Держава в той час викупувала майно разом із приватними колекціями книг, як наприклад, герцога Бурбонського в 1827 році, та розбудовувала державний книжний фонд, який складав на той час більше 60 тис. книг. Надбання книжкового фонду Парламенту поповнилися з того часу до сьогодні більше, ніж у десять разів¹⁴.

Оскільки Національні Збори Франції складаються з двох палат – Сенату та Національної Асамблеї, відповідно, Бібліотека Національної Асамблеї Франції структурно входить до складу Національної Асамблеї. Вона забезпечує науково-технічну підтримку законодавчої діяльності Парламенту Франції в цілому та зберігає значну кількість документів, що містять інформацію з різних галузей знань.

Сучасна Бібліотека Національної Асамблеї Франції працює для депутатів Парламенту, senatorів, уповноважених представників у Європейському Парламенті, екс-членів Парламентських Асамблей (колишніх депутатів), Консультативних зборів або Зборів засновників, членів апарату Асамблеї, секретарів груп, працівників (помічників) членів Парламенту (не більше двох від одного члена Парламенту), одного співробітника представника Франції у Європейському Парламенті (який не є членом Парламенту), а також осіб, які підтверджують проведення свого дослідження, що потребує ознайомлення з

¹³ Bulletin des lois de la République française_1795-10-01_Gallica. URL: <https://gallicaintramuros.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k56385g/f364>

¹⁴ Assemblée nationale. Національна Асамблея (Парламент). URL: <https://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/patrimoine/la-bibliotheque>

роботами й документами, які відсутні в будь-якій іншій бібліотеці (дозвіл видається строком на один місяць)¹⁵.

Серед іншого, Бібліотека Національної Асамблеї Франції надає аналітичні послуги для членів Парламенту Франції та їхніх помічників, а також для дослідників та інших зацікавлених сторін. Означені послуги Бібліотеки включають підготовку звітів, аналітичних записок, досліджень та інших документів з питань, що стосуються законодавства, політики та соціально-економічних питань. Крім того, Бібліотека Національної Асамблеї Франції також надає підтримку у проведенні досліджень та підготовці проектів законів. Загалом, щоб скористатися послугами Бібліотеки, необхідно мати доступ до неї у статусі дослідника або зацікавленої сторони, згідно зі встановленими умовами.

Основну частину бібліотечного фонду складають документи, що зберігаються в архівному відділі: законодавчий архів (протоколи Зборів з 1789 р., сесійні файли з 1997 р., протоколи комітетів з 1997 р., архів контрольно-слідчих комісій з 1958 р.); адміністративні записи; робочі записи депутатів та політичних груп. Відповідно до Генеральної Інструкції Канцелярії Національних Зборів Франції публічні архіви Національних Зборів можуть бути передані на зберігання до Національного Архіву (L. 213-2 Кодекс Спадщини).

До структури Національних Зборів входить Законодавчий директорат, у складі якого функціонує Департамент комунікації та покращення спадщини, одним із структурних підрозділів якого є Відділ бібліотек та відвідин, який: забезпечує покращення спадщини, збереження та реставрацію історичної будівлі Національних зборів, а також збереження та дослідження колекцій, які зберігаються у Національній бібліотеці Франції та Бібліотеці Національної Асамблеї Франції. Департамент також організовує виставки та інші заходи, які присвячені історії та культурі Франції.

Структуру Бібліотеки Національної Асамблеї складають: відділ Бібліотеки та Архівний відділ.

Із зміцненням парламентської системи Франції з 1830 р. змінювалися й спроможності Бібліотеки Національної Асамблеї. Бібліотека розташована біля сесійної зали Асамблеї і, таким чином, має стати робочим інструментом, пристосованим до потреб законодавця. Згідно з інструкціями, наданими політичним керівництвом Парламенту, фахівці Бібліотеки можуть надавати депутатам більшу частину того, що публікується, принаймні у французьких виданнях, у юридичній, економічній, соціальній та політичній сферах.

Наразі Бібліотечний фонд складає: 600 тис. книг; 2 тис. рукописів; 3 тис. періодичних видань; 220 французьких щоденних газет; усі збірки парламентських дебатів і документів з 1789 р. Із 2012 року відділ бібліотеки відповідає за надання парламентських документів (законопроектів і пропозицій, звітів тощо), друк і розповсюдження яких є важливими для безперебійної роботи Парламенту. Після завершення комп'ютеризації каталогу наприкінці 2015 року Бібліотека провела масштабну роботу з інвентаризації всіх своїх фондів.

¹⁵ Assemblée nationale. Національна Асамблея (Парламент). URL: <https://www2.assemblee-nationale.fr/informations-pratiques/bibliotheque-et-archives>

Архівний відділ

Управління парламентськими архівами є інституцією, яка бере свій початок ще з витоків Парламенту Франції. У 1789 р. депутат від Парижа Аман-Гастон Камю був призначений його секретарем, а потім архіваріусом. До 1800 р. архіви Національних зборів були об'єднані з Національним архівом.

Консультанти Центру парламентської документації (CDP)¹⁷, яким керує Архівний відділ, мають доступ до бібліотечних праць, що стосуються парламентської історії та права.

Функції архівного відділу включають управління архівами Національних Зборів, збір, інвентаризацію, класифікацію та збереження архівів Національних Зборів.

Протягом кількох десятиліть Національні Збори здійснювали періодичні передачі до Національного архіву. Таким чином до цієї установи вже передано всі документи служб, що стосуються законодавчої діяльності до 1997 р., зокрема протоколи комітетів, а також окремі адміністративні архіви ще з XIX ст.

Архіви, передані Національному архіву, залишаються в розпорядженні архівного відділу з метою ознайомлення. Однак, наразі Архівний відділ як структурна ланка, знаходиться в складі Бібліотеки Національної Асамблеї.

Архівний відділ надає допомогу парламентарям, службам Національної Асамблеї та зовнішнім консультантам (приватним особам, адміністраціям, представникам юридичних професій, історикам, дослідникам, студентам тощо), для їхньої професійної діяльності, можливість ознайомитися з парламентськими документами та архівними фондами.

Архівний відділ також керує центром парламентської документації у своїх приміщеннях, відкритим для громадськості. У цьому центрі можна негайно передати друковані парламентські документи (законопроекти чи пропозиції до законів, звіти тощо), протоколи відкритих засідань, а також інші документи: список депутатів, збірники виборчих зобов'язань тощо. Архівний відділ також зберігає певні парламентські архіви доступними для громадськості. Багато архівних документів та історичних справ розміщено на веб-сайті Національної Асамблеї.

Щоб полегшити дослідження колишніх депутатів, відділ також створив біографічну базу даних часів революції. З деякими елементами цієї бази даних можна ознайомитися на веб-сайті Асамблеї: цивільний стан депутата, дати його терміну повноважень і, якщо це можливо, біографічне повідомлення.

Фінансування Бібліотеки Національної Асамблеї здійснюється з державного бюджету Франції за рахунок коштів, що виділяються Департаменту комунікацій та покращення спадщини Законодавчого директорату Парламенту відповідно до закону про фінанси на поточний рік¹⁶.

¹⁶ LOI n° 2022-1726 du 30 décembre 2022 de finances pour 2023. Закон No 2022-1726 від 30 грудня 2022 року про фінанси на 2023 рік. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2022/12/30/ECOX2225087L/jo/texte>; URL: https://fileview.fwdcdn.com/?url=https://mail.ukr.net/api/public/file_view/list%3Ftoken%3Df_xZWv4JaNCZDzCOjPJf_f8c5VVXX796elFE_t9ccuvBAg3ZGbzyecXvww4OpqTJI-jYd1PjFz__055Kro5NTN15B9Qc2ym_aqqmg:4qj1tyQAzlMc7Wtf%26r%3D1680597112001&default_mode=view&lang=ru#start=0

Діяльність **Національної бібліотеки Парламенту Японії** (НБП) урегульована Законом про Національну бібліотеку Парламенту¹⁷. Відповідно до Закону НБП підтримує Парламент і допомагає діяльності членів Парламенту, використовуючи свій професійний досвід у дослідженнях та накопиченні інформаційних ресурсів.

Історія. НБП, яка 1948 р. створювалася для забезпечення інформаційних потреб Парламенту Японії за зразком Бібліотеки Конгресу США, відповідно до порад бібліотечних експертів США, нині є однією з найбільших бібліотек світу. НБП створено на основі трьох окремих бібліотек: бібліотеки Палати перів і бібліотеки Палати представників, заснованих під час створення Імператорського парламенту Японії в 1890 році, та Імператорської бібліотеки, яка була заснована в 1872 році під юрисдикцією Міністерства освіти¹⁸.

Структура. НБП складається з трьох основних закладів: Головної бібліотеки Токіо, Кансай-кан і Міжнародної бібліотеки дитячої літератури. НБП співпрацює з 27 бібліотеками-філіями, якими керують агентства виконавчої та судової гілок уряду Японії, які утворюють мережу та тісно співпрацюють у наданні загальних бібліотечних послуг. Хоча первісно НБП мала бути дослідницькою бібліотекою для Національного парламенту, громадськість є найбільшим споживачем послуг бібліотеки. НБП має вісім основних спеціалізованих колекцій: сучасна політична та конституційна історія; матеріали, що стосуються післявоєнної окупації Японії; закони та попередні записи; наука і технології; карти; музика; іноземні книги про Японію; рідкісні книги, загалом 46217530 одиниць¹⁹.

НБП проводить законодавчі дослідження з широкого спектру національних питань, пов'язаних із політикою, економікою, суспільством або наукою та технологіями у відповідь на запити членів парламенту. Також НБП проводить дослідження та публікує науково-дослідницькі статті на тему, яка, на думку її співробітників, буде актуальною для національної політики.

База даних НБП протоколів Парламенту та законів японською мовою інформує громадськість про діяльність Парламенту через Інтернет.

Закон про Національну бібліотеку Парламенту вимагає, щоб усі публікації, опубліковані в Японії, включно з мікрофільмами, компакт-дисками, DVD-дисками, картами тощо, зберігалися в НБП. Через систему обов'язкових примірників НБП збирає публікації як єдину бібліотеку обов'язкових примірників у Японії. Тут також зберігаються публікації, які були опубліковані до запровадження системи обов'язкових примірників. НБП володіє найбільшою бібліотечною колекцією в Японії. Крім того, НБП відбирає та збирає матеріали про Японію, а також матеріали, які є корисними для підтримки діяльності Парламенту та для проведення досліджень, шляхом купівлі, міжнародного обміну та пожертвувань.

НБП надає послуги, які дозволяють інтегрований пошук бібліографічних даних і цифрових архівів публічних бібліотек, архівів, музеїв, науково-дослідних

¹⁷ National Diet Library Law No. 5, February 9, 1948. URL: <https://www.ndl.go.jp/en/aboutus/laws.html>

¹⁸ The National Diet Library (NDL). URL: <https://www.ndl.go.jp/en/aboutus/outline/history/index.html>

¹⁹ The NDL in figures (Key statistics of FY 2021). URL: <https://www.ndl.go.jp/en/aboutus/outline/numerically.html>

інститутів і НБП. Користувачі можуть отримати доступ до стандартних бібліографічних даних для національних публікацій, зібраних НБП, через інтерфейс прикладного програмування (API). НБП надає бібліотечні матеріали та приймає запити на фотокопіювання й довідкові послуги через бібліотеки-філії в установах виконавчої та судової гілок влади. Також НБП проводить навчання для підтримки персоналу, який працює в бібліотеках-філіях.

Штатні працівники. Станом на квітень 2023 року НБП нараховує 894 особи (без урахування працівників бібліотек-філій органів виконавчої та судової гілок влади). Набір загального складу здійснюється за відкритими конкурсними іспитами.

Бюджет. Оскільки НБП належить до Парламенту, його річні доходи та витрати включаються до державного бюджету. Початковий бюджет на 2023 фінансовий рік, виділений НБП, становить приблизно 19874 млн єн (понад \$ 130 млн), з яких витрати на придбання матеріалів становлять 2272 млн ієн (понад \$12 млн).

Під впливом пандемії COVID-19 НБП Японії розробила проект «Бачення 2021–2025: Цифровий зсув у Національній парламентській бібліотеці»²⁰, який включає сім ініціатив для поєднання інформаційних ресурсів та інтелектуальної діяльності. Ці ініціативи будуть частиною двох поточних проектів: перший – досягнення універсального доступу до інформації шляхом надання доступності всім користувачам до широкого спектру інформаційних ресурсів; другий – підтримка розвитку постійної національної цифрової інформаційної інфраструктури.

Показово, що першою ініціативою є покращення послуг, які підтримують національний парламент. Послуги НБП, які підтримують діяльність національного парламенту, будуть покращені шляхом використання кількісно та якісно розширеної цифрової інформаційної інфраструктури та ефективніших інструментів пошуку.

Решта ініціатив: збільшення обсягу матеріалів, доступних через Інтернет; полегшення доступу до матеріалів для людей з обмеженими можливостями читання; надання доступу до інформації для підтримки індивідуального навчання; прискорення оцифровки матеріалів; збір та збереження цифрових матеріалів; сприяння використанню цифрових архівів через систему Japan Search, що об'єднує цифрові архіви різних спеціалізацій для підтримки створення середовища, яке дає змогу зробити інформацію та дані максимально відкритими.

Бібліотека Сейму Республіки Польща²¹ створена в березні 1919 р. на прохання групи депутатів від партії П'яст (PSL). У період 1919–1922 рр. мала назву Бібліотека Національного Сейму. Із заснуванням другої палати – Сенату, отримала назву – Бібліотека Сейму і Сенату. Наказом Маршалка Сейму 1922 р. Бібліотека була трансформована у Бібліотеку та Архів Сейму і Сенату. Із 1933 р.

²⁰ National Diet Library, Vision 2021–2025: The Digital Shift at the National Diet Library. URL: https://www.ndl.go.jp/en/aboutus/vision_ndl.html

²¹ Biblioteka Sejmowa. URL: <https://biblioteka.sejm.gov.pl>

стає публічною бібліотекою, її відвідувачами поряд із сенаторами й депутатами стають працівники польського парламенту та звичайні громадяни.

Бібліотека наразі збирає: бібліотечні матеріали, архівну документацію (Архів Сейму), музейні експонати (Музейний відділ).

Сучасна колекція бібліотеки налічує: 580822 бібліотечні матеріали, 319000 книг, 119000 томів періодичних видань, 90000 томів парламентських видань, 22000 міжнародних видань, 8300 музейних видань.

Основна бібліотечна колекція містить унікальний, повний комплект публікацій Сейму та Сенату, починаючи з 1919 р. (законопроекти, стенограми, бюлетені із засідань парламентських комітетів тощо), та польського законодавства (журнали законів, офіційні вісники міністерств центральних відомств і воєводств), а також схожі видання приблизно з 30 інших країн, переважно європейських.

Бібліотека також збирає офіційні видання Європейського Союзу, ООН, Ради Європи, Західноєвропейського Союзу та НАТО, серед яких – тексти конвенцій, договорів та інших міжнародних угод, прийнятих цими організаціями.

Нині в бібліотеці доступно все більше польських та іноземних парламентських й офіційних видань в електронному вигляді.

Протягом року бібліотеку відвідує понад 3200 користувачів. Персонал бібліотеки надає інформацію приблизно на 550 запитів на рік. До баз даних бібліотеки в середньому на рік підключаються 700000 разів.

Структура: секретаріат, дирекція, відділ надходження й опрацювання зібрань (колекцій), відділ обслуговування відвідувачів, відділ зберігання й охорони зібрань (колекцій), музейний відділ, архів Сейму, адміністратори автоматизованої бібліотечної системи «ALEPH».

Бібліотека Сейму є організаційною одиницею Канцелярії Сейму, безпосередньо підпорядкована заступнику керівника Канцелярії Сейму, але також обслуговує й Сенат.

Профіль послуг бібліотеки спрямований на задоволення інформаційних потреб депутатів і сенаторів, а також органів Сейму і Сенату, депутатських клубів, організаційних підрозділів канцелярії Сейму і секретаріатів депутатських фракцій. Бібліотека також обслуговує людей, які працюють безпосередньо на Сейм і Сенат, тобто працівників канцелярії обох палат і працівників парламентських відділів, парламентських клубів. Відвідувачами бібліотеки можуть бути депутати та сенатори попередніх скликань Сейму та Сенату, члени Європейського Парламенту, члени та працівники Конституційного трибуналу й Державного трибуналу, офіцери і службовці маршалкової сторожі (структурний підрозділ Канцелярії Сейму).

Унікальні колекції та джерела інформації, доступні тільки в бібліотеці Сейму, можуть також використовуватися іншими особами (вченими, журналістами, працівниками головних та центральних органів влади) й установами, але з урахуванням обмежень, що випливають із Положення про Бібліотеку Сейму.

Умови користування послугами бібліотеки визначені Правилами обслуговування користувачів у бібліотеці. Послуги бібліотеки є безкоштовними, за винятками надання послуг щодо копіювання, оцифрування інформації тощо.

Так, згідно із § 3 зазначених Правил, обслуговування користувачів здійснюється у формі таких послуг:

надання бібліотечних матеріалів на місці в читальних залах: Головному читальному залі та Читальному залі фондів соціальної історії;

надання бібліотечних матеріалів назовні в рамках індивідуального користування;

обмін бібліотечними матеріалами через міжбібліотечний абонемент;

обмін бібліотечними матеріалами у формі репродукції;

надання інформації для користувачів в Інформаційно-читальній залі соціально-історичних колекцій;

обмін аудіовізуальними записами в Mediateka.

У дні, коли Сейм засідає, бібліотека недоступна для зовнішніх користувачів.

У 1872 р. при парламенті **Фінляндії** було засновано бібліотеку та архів документації. Після створення однопалатного парламенту Фінляндії в 1907 році бібліотека та архів були об'єднані та перейменовані в **Бібліотеку парламенту Фінляндії**. Завданням нової бібліотеки є придбання та зберігання книг і документів та інших письмових матеріалів, необхідних для законодавчої роботи²².

Бібліотека є структурним підрозділом Парламентського офісу та обслуговує парламент для забезпечення його законодавчої діяльності, діє як центральний архів парламенту, а також як публічна центральна бібліотека, що поширює інформацію про право, суспільство та парламент. Також бібліотека надає інформацію про законодавство та правову систему, фінське суспільство, Європейський Союз та міжнародні організації. Бібліотека зберігає велику колекцію юридичних матеріалів, що стосуються багатьох аспектів суспільного життя, зокрема історії, політики, міжнародних відносин та економіки.

Із 1913 р. бібліотека обслуговує не лише членів та працівників парламенту Фінляндії, але й усіх, хто потребує парламентської, юридичної чи соціально-політичної інформації. Кожен громадянин Фінляндії має право на доступ до інформації, яка міститься в публічних документах і записах.

Правовий статус бібліотеки та порядок її роботи визначений у Регламенті парламентської бібліотеки та архіву парламенту (далі – Регламент)²³. Регламентом передбачено порядок звернення осіб до бібліотеки та замовлення книг; загальні правила та вказівки для користувачів; правила користування та видачі бібліотечних і архівних матеріалів; правила копіювання бібліотечного матеріалу; принципи оплати абонементу та компенсації бібліотечних витрат; встановлено конфіденційність інформації про клієнта тощо.

²² Library of Parliament and Archive of Parliament regulations. URL: <https://www.eduskunta.fi/EN/naineduskuntatoimii/kirjasto/tietoakirjastosta/historia/Pages/default.aspx>

²³ Library of Parliament and Archive of Parliament regulation. URL: <https://www.eduskunta.fi/EN/naineduskuntatoimii/kirjasto/tietoakirjastosta/kirjastonkaytto/Pages/kayttosaannot.aspx>

Більшість бібліотечних матеріалів та основні послуги бібліотеки є безкоштовними.

Бібліотека парламенту Фінляндії складається з бібліотечного фонду, архіву парламенту, інформаційної служби та служби міжбібліотечного абонементу (станом на 2018 р. у бібліотеці працювало 35 осіб персоналу).

Архів Парламенту є частиною Бібліотеки, де зберігаються оригінальні друковані документи парламентських сесій. Ці документи перебувають у відкритому доступі.

Інформаційна служба виконує інформаційно-пошукові роботи за напрямками діяльності бібліотеки. Результати пошуку надаються замовнику протягом трьох робочих днів або за домовленістю. Інформаційна служба не надає юридичної допомоги.

Служба міжбібліотечного абонементу забезпечує парламентарів та працівників парламенту необхідними матеріалами, які відсутні безпосередньо в бібліотеці парламенту. Служба здійснює замовлення необхідних матеріалів з інших бібліотек держави.

Відповідно до Регламенту Рада бібліотеки щорічно звітує перед парламентом про свою діяльність. Річний звіт обговорюється під час дебатів на пленарному засіданні.

Окрім своїх основних завдань, пов'язаних із поширенням інформації та бібліотечними послугами, бібліотека також організовує різні заходи, наприклад семінари та майстер-класи. Бібліотека також має виставковий простір, який може здавати в оренду.

Роботу парламенту **Швеції** забезпечує Адміністрація Риксдагу. Одним із структурних підрозділів Адміністрації є **Бібліотека Риксдагу**²⁴. Враховуючи, що бібліотека входить до структуру Адміністрації Риксдагу, вона утримується за рахунок бюджетних коштів.

Основним завданням Бібліотеки Риксдагу є забезпечення парламенту довідковими матеріалами для прийняття законодавчих рішень. Бібліотека також пропонує послуги моніторингу та пошуку інформації для членів і посадових осіб Риксдагу.

Бібліотека спеціалізується на праві, політичних науках і парламентських документах та є публічною. Бібліотека є відкритою і кожен, кому виповнилося 18 років і має номер соціального страхування, може стати її користувачем²⁵.

Бібліотека також забезпечує доступ до всіх документів щодо парламентської діяльності протягом багатьох років. У ній зберігаються великі колекції літератури з таких галузей, як право та соціальні науки, офіційні публікації та матеріали ООН і ЄС, а також всі публікації Риксдагу в друкованому вигляді. До друкованих матеріалів Риксдагу входять законопроекти, протоколи засідань палати, звіти комітетів і пропозиції членів парламенту²⁶.

²⁴ Organisation. URL: <https://www.riksdagen.se/en/how-the-riksdag-works/riksdagsforvaltningen/organisation1/>

²⁵ Registrera dig som ny låntagare. URL: <https://www.riksdagen.se/sv/riksdagsbiblioteket/bestall-och-lana/registrera-dig-som-ny-lantagare/>

²⁶ Riksdagstryck, lagar och förarbeten. URL: <https://www.riksdagen.se/sv/riksdagsbiblioteket/riksdagstryck-lagar-och-forarbeten/>

Одним із структурних підрозділів адміністрації однопалатного парламенту **Норвегії** (Стортингу)²⁷ є Департамент знань та документації (далі – департамент). Департамент відповідає за отримання та організацію інформації, необхідної для роботи Стортингу, а також за ведення належних та ефективних записів про діяльність Стортингу. До департаменту входять сектор графічного дизайну, сектор журналістів, сектор архівних послуг, дослідницьких послуг та бібліотека²⁸.

Бібліотека підтримує парламентський процес, пропонуючи інформацію, яка дасть представникам і працівникам парламенту основу для прийняття законодавчих рішень. Бібліотека збирає та надає доступ до літератури про Стортинг і конституційні питання, парламентаризм і демократію, національні збори та ЄС. Натомість інформаційно-аналітичну діяльність здійснює департамент дослідницьких послуг.

Бібліотека є публічною. Вона орієнтована на внутрішніх користувачів парламенту, але також приймає зовнішні запити, які стосуються спеціальних питань відання бібліотеки. Раз на рік бібліотека організовує семінар для бібліотечних працівників, де обговорюються поточні питання, пов'язані з розглядом бібліотечних запитів у Стортингу та пошуком необхідної літератури. Бібліотека є учасником національної та міжнародної бібліотечної мережі²⁹.

У 1991 р. на **Національну бібліотеку Литви імені Мартінаса Мажвідаса** було покладено функції парламентської бібліотеки (Постановою Президії Верховної Ради Литовської Республіки від 20 листопада 1991 р.)³⁰. Із метою забезпечення інформаційних потреб парламентарів також було створено читальний зал та архів безпосередньо в Сеймі Литви.

У Національній бібліотеці створено Відділ управлінської інформації, основним завданням якого є надання оперативних бібліографічних та інформаційних послуг керівництву Сейму Литви, членам Сейму, їхнім радникам, членам комітетів та комісій, іншим державним службовцям. Цей перелік користувачів є вичерпним.

Із використанням інформаційних ресурсів Національної бібліотеки та інших бібліотек Литви, а також зарубіжних установ готуються відповіді на запити, бібліографічні огляди литовської та польської преси, тематичні бібліографічні списки на основі запитів членів Сейму, за власною ініціативою збирається матеріал для аналітичних оглядів.

Відділ управлінської інформації створює спеціальну базу даних, яка оперативно та вичерпно надає інформацію про роботу Сейму, діяльність членів

²⁷ Avdelingar og seksjonar. URL: <https://www.stortinget.no/nn/om-stortinget/Administrasjonen/avdelingar-og-seksjonar/>

²⁸ The Storting's Administration. URL: https://www.stortinget.no/en/In-English/About-the-Storting/Administration/#Knowledge_and_Documentation_Department

²⁹ Stortingsbiblioteket. URL: <https://www.stortinget.no/nn/om-stortinget/Administrasjonen/avdelingar-og-seksjonar/Kunnskaps-og-dokumentasjonsavdelingen/Stortingsbiblioteket/>

³⁰ Dėl Lietuvos nacionalinės M.Mažvydo bibliotekos funkcijų išplėtimo. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.2283?positionInSearchResults=18&searchModelUUID=bd8c754e-e282-46b9-a602-22ac61e98527>

Сейму, Президента Литовської Республіки, Прем'єр-міністра, міністрів, депутатів Європейського Парламенту, які представляють Литву, а також про найважливіші сфери суспільного життя: політику, самоврядування, право, економіку, освіту, культуру, сільське господарство³¹. Із 2004 р. бібліотекою видається журнал наукових праць «Parlamento studios», в якому висвітлюється історія та традиції парламентаризму країни, важливі дослідження з політології, соціології, інших галузей, пов'язаних з устроєм та управлінням державою. Також із метою сприяння потребі суспільства в знаннях історичного розвитку державності та процесів державотворення, утвердження демократичних цінностей та побудови громадянського суспільства у 2017 р. у бібліотеці відкрито Центр державності³².

Окремо у Сеймі працює читальний зал, що є складовою частиною Апарату Сейму. В ньому систематично проводяться книжкові виставки, презентації книг та інші заходи. У фондах читального залу зберігаються видання на юридичні, політичні, економічні, історичні та інші актуальні для законодавства теми, а також енциклопедії, довідники, словники, литовська та іноземна періодика. Зал відкритий як для членів Сейму та працівників апарату Сейму, так і для громадськості (після перевірки безпеки й отримання одноразового дозволу). До послуг читального залу входить: відкритий книжковий фонд; доставка книг (парламентарям і працівникам апарату Сейму); литовська та зарубіжна періодика; консультації щодо пошуку інформації; загальнодоступні комп'ютеризовані робочі місця; виставки, презентації книг, зустрічі з авторами тощо³³.

Архівний відділ є частиною Департаменту документів Апарату Сейму³⁴. В архіві Сейму зберігаються основні правові акти відновлення Литовської держави, її міжнародного визнання та подальшого розвитку й інші документи, що відображають законодавчий процес. Він збирає не лише документи Сейму та його Апарату, а й про діяльність членів Сейму у виборчих округах, документи клубу підписантів та підписантів Акта про незалежність Литви, документи фізичних осіб про історичні події в Сеймі чи події, пов'язані з сеймом. В архіві також зберігаються документи різних типів, форм і форматів: письмові (паперові) та електронні документи, відео- та аудіодокументи (відео- та аудіозаписи, фотографії (позитиви, негативи, цифрові фотографії), записані в різних форматах³⁵.

Сейм, відділи Апарату Сейму, парламентарі, державні службовці чи працівники Апарату Сейму можуть звернутися безпосередньо до архівного відділу Департаменту документів. Інші особи з метою ознайомлення з документами, що зберігаються в архіві Сейму, можуть подати письмовий запит до канцелярії Сейму особисто, поштою, електронною поштою або через

³¹ Parlamentinė biblioteka mini 20 metų sukaktį – Seime pristatoma paroda. URL: https://www.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=2443&p_d=117607&p_k=1

³² Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos. Istorija. URL: <https://www.lnb.lt/apie-biblioteka/bendra-informacija/istorija>

³³ Seimo skaitykla. URL: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35410&p_k=1

³⁴ Lietuvos Respublikos Seimo Kanceliarijos Struktūra. URL: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35381&p_k=2

³⁵ Atrask Lietuvos Respublikos Seimo Archyvą. URL: https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=35268

Національну інформаційну систему доставки електронних посилань за допомогою поштової мережі³⁶. Отже, ці структури є публічними.

Національна бібліотека Естонії є окремою юридичною особою публічного права та має у своїй структурі окрему Парламентську читальну залу.

Парламентська читальна зала обслуговує членів Рійгікогу (парламенту Естонії), службовців канцелярії Рійгікогу та читачів Національної бібліотеки Естонії. У ній зберігаються публікації та довідники із законотворчості та державного управління. Також у залі можна ознайомитися з естонською й зарубіжною пресою та численними електронними виданнями.

Читальний зал Рійгікогу є частиною центру парламентської інформації Національної бібліотеки Естонії. Будучи правонаступником створеної 1918 р. Державної бібліотеки, у 1989 р. Національна бібліотека почала виконувати функцію парламентської бібліотеки³⁷. Її діяльність регламентується Актом про Національну бібліотеку Естонії 1990 р. Національна бібліотека виконує функції одночасно парламентської бібліотеки та спеціальної бібліотеки гуманітарних і соціальних наук³⁸.

Консультанти парламентського читального залу допомагають з абонементом книг, відповідями на запити, пошуком інформації з баз даних та інших джерел інформації. Консультанти не готують аналітичні продукти. Зареєстровані читачі Національної бібліотеки можуть користуватися ліцензійними базами даних та через систему автентифікації поза мережею бібліотеки.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

³⁶ Seimo archyvo paslaugos. URL: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35409&p_k=1&p_kade_id=9

³⁷ Parliament's reading room. Parliament of Estonia. URL: <https://www.riigikogu.ee/ru/novosti-i-dokumenty/parlamentskij-chitalnyj-zal/>

³⁸ Інформаційний супровід роботи сучасних парламентів. USAID. 2010. URL: https://parlament.org.ua/upload/docs/Inf-support_.pdf